

Τα Προγράμματα Σπουδών στα Κέντρα Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης των Πανεπιστημίων Πατρών και Αιγαίου

Βαρβάρα Παπαζαφειρίου
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια MaHer¹

Abstract

The present study examines the institution of Life-long Learning (LLL) centers (KE.DI.VI.M in Greek) in Greek Higher Education Institutions, particularly in terms of their legislative framework, structure and objectives. First, we refer to the definition of the term lifelong learning in its contemporary content. What follows is the different forms lifelong learning been developed to the present. Next, the study focuses on the study programmes of LLL centers of the University of Patras and the University of Aegean followed by a comparison between the two based on: thematic disciplines, cost, accreditation, implementation methodology and target groups. The basic conclusion derived from this study is that adult ongoing education may be a new field in which the University has an important role to play.

Keywords

LLL, Higher Education Institutions, institutions of continuing education.

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η εξέταση του θεσμού των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ στο ελληνικό Πανεπιστήμιο (νομοθετικό πλαίσιο, δομή, σύγχρονος ρόλος). Αφού γίνουν αναφορές στο σύγχρονο περιεχόμενο της έννοιας της διά βίου μάθησης, παρουσιάζονται οι διαφορετικές μορφές που έλαβε ο συγκεκριμένος θεσμός ως τις μέρες μας. Στη συνέχεια η μελέτη επικεντρώνει στα προγράμματα σπουδών των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Πανεπιστημίου Πατρών και Αιγαίου και ακολουθεί η σύγκριση μεταξύ των προγραμμάτων με βάση συγκεκριμένους άξονες (θεματικές περιοχές που καλύπτουν, το κόστος, πιστοποίηση, μεθοδολογία υλοποίησης και πληθυσμό που απευθύνονται). Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι πως το πεδίο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των ενηλίκων μπορεί να αποτελέσει ένα καινούριο χώρο όπου το πανεπιστήμιο έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει.

Λέξεις Κλειδιά

Διά βίου μάθηση, Πανεπιστήμιο, δομές συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης ενηλίκων.

---

¹ Η εργασία έγινε υπό την επίβλεψη του καθηγητή Α. Βασιλόπουλου.

1. Εισαγωγή

Η έννοια της «δια βίου μάθησης» πολλές φορές ταυτίζεται με τον όρο της «δια βίου εκπαίδευσης» χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν ότι η τελευταία αναφέρεται στο θεσμό μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η πρώτη. Εμβαθύνοντας στη σημασία της δια βίου μάθησης γίνεται αντιληπτό ότι πρόκειται για μια διαδικασία αδιάλειπτης μαθησιακής διαδρομής από τη νεαρή ηλικία μέχρι τα βαθιά γεράματα, η οποία μάλιστα απευθύνεται σε άτομα κάθε ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου και ολοκληρώνεται στα πλαίσια τυπικού, μη τυπικού ή και άτυπου περιβάλλοντος (Καραλής, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, η τυπική εκπαίδευση είναι το έντονα θεσμοθετημένο, χρονολογικά διαβαθμισμένο και ιεραρχικά δομημένο «εκπαιδευτικό σύστημα», που εκτείνεται από την πρώτη σχολική εκπαίδευση έως τις ανώτερες σπουδές του πανεπιστημίου. (Coombs & Ahmed, 1974). Η μη-τυπική εκπαίδευση είναι κάθε οργανωμένη, συστηματική εκπαιδευτική δραστηριότητα, που υλοποιείται εκτός του πλαισίου του τυπικού συστήματος, προκειμένου να παράσχει επιλεγμένους τύπους μάθησης σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, ενήλικους αλλά και παιδιά. Η μη-τυπική εκπαίδευση περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τα προγράμματα εκπαίδευσης των αγροτών, προγράμματα αλφαριθμητισμού ενηλίκων, προγράμματα κατάρτισης εκτός του τυπικού συστήματος, συλλόγους νέων με ουσιαστικούς εκπαιδευτικούς σκοπούς και τα ποικίλα προγράμματα κοινοτικής εκπαίδευσης στην υγεία, τη διατροφή, τον οικογενειακό προγραμματισμό, τους συνεταιρισμούς και άλλες παρόμοιες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Τέλος, η άτυπη εκπαίδευση είναι η διά βίου διαδικασία από την οποία το άτομο αποκτά και συσσωρεύει γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αντιλήψεις από τις καθημερινές εμπειρίες και την έκθεση στο περιβάλλον – στο σπίτι, στην εργασία, στο παιχνίδι, από το παράδειγμα και τις στάσεις της οικογένειας και των φίλων, τα ταξίδια, την ανάγνωση εφημερίδων και βιβλίων ή από τα ραδιόφωνο και τον κινηματογράφο.

Στην Ελλάδα, στον 20ο αιώνα, αντίθετα με ότι συνέβη στις χώρες της κεντρικής και βορειοδυτικής Ευρώπης, η εκπαίδευση ενηλίκων, η οποία είναι το τμήμα της διά βίου μάθησης το οποίο απευθύνεται σε ενήλικους, δεν αποτέλεσε κοινωνική πρακτική εγχαραγμένη στη συλλογική κουλτούρα και συνείδηση. Μέχρι το 1981, οι δραστηριότητές της βρίσκονταν σε εμβρυακό επίπεδο. Στην πενταετία 1981-1986, η τότε κυβέρνηση έθεσε ως μία από τις προτεραιότητές της την εδραίωση του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης, με στόχο την ανάπτυξη της προσωπικότητας των πολιτών, την

ενεργητική συμμετοχή τους στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι, καθώς και τη δημιουργική χρήση του ελεύθερου χρόνου.

Από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα το γενικότερο παρασκήνιο της διά βίου μάθησης μεταβάλλεται. Τα προγράμματα λαϊκής επιμόρφωσης μειώνονται και το ενδιαφέρον των προγραμμάτων κατάρτισης στρέφεται στην επαγγελματική αποκατάσταση και στην ενίσχυση της απασχόλησης μέσω των προγραμμάτων της διά βίου μάθησης. Ωστόσο, από τη δεκαετία του 2000 στο επίκεντρο βρίσκεται ο θεσμικός εκσυγχρονισμός με στόχο την ορθή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, καθώς παρατηρούνται ενδείξεις -αν και σε πρώιμο στάδιο- ποιοτικής αναβάθμισης της διά βίου μάθησης (Καραλής, 2010, Κόκκος, 2008). Με την ψήφιση του Νόμου μάλιστα 3879/2010 («Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις»), η διά βίου μάθηση στην Ελλάδα αρχίζει να αγγίζει τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Αυτό σημαίνει, ότι οι επιμορφωτικές ανάγκες των ενηλίκων συνδέονται με την αγορά εργασίας και επισημαίνεται η ανάγκη αναγνώρισης και πιστοποίησης των εναλλακτικών εκπαιδευτικών διαδρομών, όπως και η διασφάλιση ποιότητας των εκπαιδευτικών δράσεων. Επιπλέον, η αποκέντρωση των δράσεων της διά βίου στους δήμους και στις περιφέρειες, η ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, καθώς και η συγκρότηση ενιαίου εθνικού πλαισίου αναγνώρισης και πιστοποίησης προσόντων σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχουν πλέον σημαντική, αναδεικνύοντας τη σημασία της δια βίου μάθησης.

Τη θέση και το ρόλο του Πανεπιστημίου στον, υπό διαμόρφωση, χώρο της διά βίου μάθησης στην Ελλάδα επιχειρεί να αναδείξει η συγκεκριμένη εργασία. Στο πλαίσιο αυτό, στην παρούσα εργασία θα γίνει αρχικά μία περιγραφή του νομοθετικού πλαισίου των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης και, στη συνέχεια, θα δοθεί έμφαση σε δύο από αυτά τα κέντρα, συγκεκριμένα του Πανεπιστημίου της Πάτρας (ΠΠ) και του Πανεπιστημίου Αιγαίου (ΠΑ), καθώς τα συγκεκριμένα πανεπιστημιακά ιδρύματα συνεργάζονται στο διατμηματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακής ειδίκευσης: «Πολιτική ανώτατης εκπαίδευσης: Θεωρία και πράξη». Θα ακολουθήσει μία σύγκριση μεταξύ των προγραμμάτων των δύο αυτών ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ που θα αφορά τον πληθυσμό-στόχο, τη μεθοδολογία και τα μέσα εκπαίδευσης που χρησιμοποιούνται, τη διαδικασία πιστοποίησης αλλά και τις χρεώσεις των προγραμμάτων. Στόχος είναι, καταρχήν, η αποτύπωση της έκτασης του φαινομένου καθώς και η ανάδειξη των διαφορών μεταξύ των δύο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ αλλά και η ανίχνευση των κατευθύνσεων που λαμβάνουν οι σπουδές στο συγκεκριμένο επίπεδο.

2. ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ: Ίδρυση & Σκοποί

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ο ουσιαστικός θεσμός διά βίου εκπαίδευσης που λειτουργούσε στην Ελλάδα ήταν το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), (Βλ. Εισηγητική Έκθεση Νόμου για τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης, 2001). Λειτουργούσε από το 1999, αλλά δεν ήταν δυνατόν να ανταποκριθεί στα δεδομένα της εποχής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί ότι το 2003-2004 προσέφερε μόνο 5.000 θέσεις συμμετοχής, ενώ οι αιτήσεις έφτασαν τις 50.000. Η παραπάνω εικόνα βέβαια απεικονίζει την έντονη κοινωνική ζήτηση για σπουδές διά βίου χαρακτήρα στον ελλαδικό χώρο. Η Ε.Υ.Α ως εκπρόσωπος των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων έθιξε το θέμα της επιφυλακτικότητας των πανεπιστημίων σχετικά με το θέμα της διά βίου εκπαίδευσης, η οποία οφειλόταν στο γεγονός ότι τα πανεπιστήμια έπρεπε να έχουν ένα κεντρικό ρόλο στη διά βίου εκπαίδευση, πλην όμως η εμπλοκή τους αυτή να μην επηρεάζει σε τίποτα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανώτατης εκπαίδευσης.

Στο σημείο αυτό κάνοντας μια ιστορική αναδρομή φαίνεται, ότι τα ελληνικά Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης είχαν εμπλακεί δύο φορές στο παρελθόν σε διαδικασίες με χαρακτηριστικά διά βίου εκπαίδευσης. Η πρώτη περίπτωση ήταν τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.). Ήδη, σε αρκετά Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι. λειτουργούσαν Κ.Ε.Κ. τα οποία ήταν πιστοποιημένα σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις από το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.). Τα Κέντρα αυτά ήταν ενταγμένα στο εθνικό σύστημα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο λειτουργούσε υπό την ευθύνη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Σύμφωνα με το σχέδιο νόμου λοιπόν, τα εν λόγω Κ.Ε.Κ προβλεπόταν να ενταχθούν στα Ι.Δ.Β.Ε. των οικείων Ιδρυμάτων. Η ομαλή λειτουργία των Κ.Ε.Κ. στα Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης έδειξε ότι τα ελληνικά Ιδρύματα δεν είχαν κατ' αρχήν πρόβλημα να ενσωματώσουν διαδικασίες διά βίου μάθησης. Εντούτοις, παρουσιάστηκαν τέτοια προβλήματα στη δεύτερη ανάλογη περίπτωση που είχε να κάνει με τη θεσμοθέτηση των Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής (Π.Σ.Ε.) το 1997. Μπορεί να υποστηριχτεί ότι η αντίθεση των Πανεπιστημίων κυρίως, αλλά και των Τ.Ε.Ι., στην ίδρυση Π.Σ.Ε. ήταν γενικευμένη, παρόλο που ένας αριθμός Ιδρυμάτων προχώρησαν σε τέτοιες ιδρύσεις.

Από το 2010 και έπειτα, τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ) είναι η βασική δομή εκπαίδευσης ενηλίκων που λειτουργεί σε τοπικό επίπεδο (επίπεδο Δήμου). Πιο

συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ν.3879/2010 «Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις», αρθρ.8, παρ. 4, ο Δήμος αναλαμβάνει την «ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης (ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ), που οργανώνονται στο πλαίσιο της υπηρεσιακής μονάδας που ασκεί αρμοδιότητες διά βίου μάθησης ή νομικού προσώπου του Δήμου που εφαρμόζουν το τοπικό πρόγραμμα διά βίου μάθησης».

Ωστόσο, σύμφωνα με το νόμο 4485/2017, το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ αποτελεί μονάδα του Πανεπιστημίου που εξασφαλίζει το συντονισμό και τη διεπιστημονική συνεργασία στην ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αξίζει να τονιστεί, ότι σύμφωνα με το συγκεκριμένο νόμο καταργούνται τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης και τα λειτουργούντα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης των Ιδρυμάτων. Τονίζεται μάλιστα, ότι η παροχή κάθε προγράμματος επιμόρφωσης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, κατάρτισης και εν γένει δια βίου μάθησης, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως παρέχεται αποκλειστικά μέσω του Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Τα εκπαιδευτικά ή επιμορφωτικά προγράμματα μπορεί να υλοποιούνται μεταξύ άλλων και σε συνεργασία με Α.Ε.Ι. ή ερευνητικά κέντρα της ημεδαπής, καθώς και αναγνωρισμένα ως ομοταγή Ιδρύματα της αλλοδαπής, με απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου. Αρμόδιος για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση κάθε έργου και προγράμματος επιμόρφωσης, κατάρτισης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και εν γένει διά βίου μάθησης είναι ο οικείος επιστημονικός υπεύθυνος κάθε έργου.

Τα προγράμματα σπουδών των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ εστιάζουν στην εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση ανθρώπων κάθε ηλικίας, στοχεύοντας στη δημιουργία θετικής στάσης προς τη μάθηση και στην ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση. Επιπλέον, συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, ενώ παράλληλα ενισχύουν τις δυνατότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο των αρχών της ισότητας των ευκαιριών και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή και των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, του φύλου και της ηλικίας, τα παρεχόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα μέσα από τα ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ απευθύνονται σε όλους τους ενήλικες, άνεργους και εργαζόμενους, ανεξάρτητα από φύλο, μορφωτικό επίπεδο, χώρα καταγωγής, θρησκεία, τόπο διαμονής, νέους, φοιτητές κ.λπ. Η μοναδική προϋπόθεση είναι το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για γνώση και ενεργό συμμετοχή. Η ανάπτυξη μάλιστα ανεξάρτητων τμημάτων μάθησης για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες (Τσιγγάνοι, Φυλακισμένοι, Μουσουλμανική Μειονότητα, Μετανάστες – Παλιννοστούντες, ΑμεΑ)

στοχεύει στην ισότιμη ένταξή τους στη σύγχρονη κοινωνία απαλείφοντας μορφές κοινωνικού και φυλετικού ρατσισμού .

Οι στόχοι των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ποικίλουν και διαφέρουν ανάλογα με τον ενδιαφερόμενο και τους προσωπικούς λόγους του ενασχόλησης με το ανάλογο αντικείμενο. Πιο συγκεκριμένα, τα εν λόγω κέντρα στοχεύουν, τόσο στη δημιουργία θετικής στάσης ως προς τη μάθηση και ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση, όσο και στην ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικο-οικονομικού χώρου δράσης των ενηλίκων πολιτών. Η σύνδεση ή η επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων, οι οποίοι για οποιονδήποτε λόγο δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση αποτελεί εξίσου σημαντικό σκοπό των κέντρων αυτών, ενώ παράλληλα η ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καθώς και της διατήρησης της θέσης εργασίας ή της επαγγελματικής εξέλιξης κατέχει βαρύνουσα θέση στη σημερινή κοινωνία. Αξίζει επιπροσθέτως, να τονιστεί ο ρόλος της συμμετοχής στην «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας», η πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες καθώς και η αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων του πληθυσμού. Η μείωση του «ψηφιακού χάσματος» σε συνδυασμό με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί σαφή στόχο των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Τέλος, η δυνατότητα εκπαίδευσης/επιμόρφωσης με ευελιξία ως προς τον χώρο και τον χρόνο είναι δυνατότητες που παρέχονται από τα εν λόγω κέντρα με φανερά πλεονεκτήματα για τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο.

3. Προγράμματα Σπουδών στο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ Πανεπιστημίου Πατρών

Το Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης του Πανεπιστημίου Πατρών (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. ΠΠ) ιδρύθηκε το 2018 (ΦΕΚ 4Β 5.1.2018) σύμφωνα με τον Ν.4485/2017. Ως στρατηγικός στόχος του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Πανεπιστημίου Πατρών τίθεται η παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών, καθώς οι αυτοχρηματοδοτούμενες δράσεις που θα αναπτύσσει να είναι στο μεγαλύτερο βαθμό εξ αποστάσεως.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Διευκρινίσεις – ορισμοί

Στο σημείο αυτό αξίζει να υπογραμμιστεί, ότι η ανάγκη της σύγχρονης κοινωνίας για τη συνεχή απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων, έχει φέρει στο επίκεντρο του

ενδιαφέροντος νέες μορφές εκπαίδευσης ενηλίκων, με κυριότερη την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Με αυτήν πραγματοποιείται πληθώρα προγραμμάτων με διαφορετικά χαρακτηριστικά ανάλογα με τον φορέα και τα στοιχεία αυτά αξίζει κανείς να αξιολογήσει ώστε να κρίνει το επίπεδο και την ποιότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ολοένα και περισσότεροι φορείς παροχής εκπαίδευσης εντάσσουν το είδος αυτό στις μεθόδους διδασκαλίας που προσφέρουν προκειμένου να εξυπηρετήσουν ένα κοινό ευρύτερο από αυτό που είναι δυνατόν να εκπαιδευτεί με τις συμβατικές μεθόδους διδασκαλίας. Αξίζει, βέβαια, να αναφερθεί ότι τα Κέντρα δια βίου μάθησης υποστηρίζουν και δια ζώσης προγράμματα πέρα από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εξυπηρετώντας ένα ακόμα ευρύτερο κοινό και προσφέροντας πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλους.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ορίζεται ως οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατά τις οποίες ο εκπαιδευόμενος βρίσκεται σε μια φυσική απόσταση από τον εκπαιδευτή του και χρησιμοποιεί κάποιας μορφής τεχνολογία για να επικοινωνήσει μαζί του και να έχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό (Λιοναράκης, 2001). Πρόκειται για «ανοικτή μάθηση», διασφαλίζει δηλαδή τη δυνατότητα πρόσβασης κάθε πολίτη στην εκπαίδευση, ανεξάρτητα από τη φυσική απόσταση που τον χωρίζει από το εκπαιδευτικό ίδρυμα, τις κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις καθώς και από την προηγούμενη εκπαιδευτική του εμπειρία (Λιοναράκης, 2001). Ανάλογα με τη μορφή επικοινωνίας που μπορεί να υποστηριχθεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως εξής:

- Η «ασύγχρονη» εξ αποστάσεως εκπαίδευση: οι σπουδαστές έχουν πρόσβαση σ' αυτή σε διαφορετικό χρόνο, ή οποιαδήποτε στιγμή είναι κατάλληλη για αυτούς.
- Η «σύγχρονη» εξ αποστάσεως εκπαίδευση: οπτική και ηχητική επικοινωνία πραγματικού χρόνου μεταξύ ατόμων που βρίσκονται σε διαφορετικές τοποθεσίες. Η εκπαιδευτική διαδικασία διεξάγεται σε προκαθορισμένο χρόνο και οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν ζωντανά τον εκπαιδευτή τους, μπορούν να του υποβάλλουν ερωτήσεις και να λάβουν άμεσα την απάντησή τους.

Φυσικά, κάποια εκπαιδευτικά προγράμματα συνδυάζουν τις δύο παραπάνω εκπαιδευτικές διαδικασίες και η διδασκαλία χαρακτηρίζεται ως μικτή ή «blended». Η εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων επιφέρει σημαντικές και συνεχείς αλλαγές στη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθιστώντας αναγκαία και τη συνεχή χρηματοδότηση των φορέων παροχής της για τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό τόσο των προγραμμάτων όσο και των υλικοτεχνικών υποδομών. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό

με τα έσοδα που επέρχονται από τα δίδακτρα των προγραμμάτων είναι ένα πολύ σημαντικό κίνητρο για τα πανεπιστήμια, ώστε να εντάσσουν τα ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ στις εκπαιδευτικές τους δράσεις. Μέσα από την κατανόηση της σπουδαιότητας του έργου των φορέων διά βίου μάθησης, επιβεβαιώνεται η ανάγκη για τη βελτίωση της.

Προγράμματα Σπουδών στο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ

Το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ υλοποιεί προγράμματα επιμόρφωσης και διά βίου μάθησης που το αντικείμενο τους καλύπτει όλο το φάσμα της τεχνολογίας, της διοίκησης και των ανθρωπιστικών επιστημών, ενώ παράλληλα διαδέχεται το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1995 και ήταν πιστοποιημένο ΚΔΒΜ². Τα προγράμματα υλοποιούνται κυρίως με τις μεθόδους της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της υβριδικής (μικτής) μάθησης. Οι συνεργάτες του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ είναι μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού που προέρχονται από το χώρο του Πανεπιστημίου Πατρών αλλά και επιστήμονες έξω από αυτό. Τα θέματα τα οποία πραγματεύεται το πρόγραμμα σπουδών του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ αφορούν την Οικονομία και Διοίκηση, την Πληροφορική, τα Παιδαγωγικά, το Περιβάλλον, την Υγεία – Πρόνοια, τον Πολιτισμό και Αθλητισμό, τον Τουρισμό και Παροχή Υπηρεσιών, τα Αγροτικά Επαγγέλματα, τα Επαγγέλματα Τεχνικά και Μεταφορών, ενώ τα προγράμματα που προσφέρονται είναι δώδεκα.

Ένα από τα προγράμματα που παρέχεται από το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ ονομάζεται «Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων» και στοχεύει στην ολοκληρωμένη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των συμμετεχόντων προκειμένου αυτοί να είναι σε θέση να σχεδιάσουν εκπαιδευτικά προγράμματα, διδακτικές ενότητες και να εργαστούν ως επαγγελματίες εκπαιδευτές σε δομές μη τυπικής εκπαίδευσης (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας). Ωστόσο, εκτός από το παραπάνω πρόγραμμα, παρέχεται επιπρόσθετα το «Εξειδικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων» με τη μόνη διαφορά ότι ως στόχος τίθεται η επικαιροποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτών ενηλίκων προκειμένου να αναβαθμίσουν τις εκπαιδευτικές πρακτικές και τις παρεμβάσεις τους σε διάφορους πληθυσμούς.

Ένα άλλο πρόγραμμα που πραγματοποιείται, ονομάζεται «Κατάρτιση εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας» (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας). Το αντικείμενο του εν λόγω

---

² Το επίπεδο 2 έχει συγκεκριμένες προδιαγραφές που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΟΠΠΕΠ (Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού).

προγράμματος απευθύνεται, τόσο σε εν ενεργεία, όσο και σε αδιόριστους εκπαιδευτικούς που θέλουν να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ο στόχος του είναι, αφενός η εξειδίκευση του διδακτικού προσωπικού, το οποίο επιθυμεί να εργαστεί με μαθητικούς πληθυσμούς που έχουν πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, προκειμένου να είναι ενημερωμένο σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, αφετέρου η ορθή ανταπόκριση στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες τους.

Ένα πρόγραμμα με διαφορετικό περιεχόμενο από τα δύο παραπάνω είναι «Ο ρόλος του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer – DPO) και υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων (Controller)». Με αφορμή το γενικό κανονισμό της Ε.Ε για την Προστασία Δεδομένων (General Data Protection Regulation – GDPR) 2016/679, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 25 Μαΐου 2018, το πρόγραμμα απευθύνεται σε στελέχη, νομικούς συμβούλους επιχειρήσεων και οργανισμών, επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της πληροφορικής, σε νομικούς και, τέλος, σε συμβούλους επιχειρήσεων με απώτερο σκοπό να γνωρίσουν καλύτερα τη διαδικασία και ενδεχομένως να προσαρμόσουν την επιχείρηση στην οποία εργάζονται (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Το πέμπτο πρόγραμμα που παρέχεται από το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ με τον τίτλο «Ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα: σχεδίαση, υλοποίηση, αξιολόγηση» προσφέρει τη δυνατότητα πλήρους και πολυδιάστατης κατάρτισης στα ζητήματα του σχεδιασμού (design), της υλοποίησης (application), της παρακολούθησης (monitoring) και της αξιολόγησης (evaluation) εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προτάσεων έρευνας -είτε πρόκειται για ακαδημαϊκού τύπου έρευνα είτε για έρευνα στο πλαίσιο μιας δημόσιας πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Γι' αυτό το λόγο απευθύνεται είτε σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, είτε σε όσους εμπλέκονται με την κοινωνία των πολιτών και δρουν μέσω Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, είτε σε εκπαιδευόμενους όλων των βαθμίδων.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ παρέχεται, επίσης, το μάθημα με τίτλο «Εκπαίδευση εκπαιδευτών μεικτής μάθησης και τηλεεκπαίδευσης». Το αντικείμενό του πραγματεύεται την ολοκληρωμένη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των συμμετεχόντων προκειμένου αυτοί να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να αναπτύσσουν εκπαιδευτικά προγράμματα, μεικτής αλλά και εξ αποστάσεως μάθησης, καθώς και να εργαστούν ως εκπαιδευτές εξ αποστάσεως μάθησης σε δομές τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Διοργανώνεται επιπλέον πρόγραμμα «Professional English» σε συνεργασία με το British Council και απευθύνεται σε προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες του Πανεπιστημίου Πατρών οι οποίοι ενδιαφέρονται για την απόκτηση πιστοποίησης γλωσσομάθειας αγγλικής γλώσσας για ακαδημαϊκές σπουδές καθώς και για εργασία στην Ελλάδα ή το εξωτερικό. Ο στόχος του είναι η βελτίωση των ακαδημαϊκών αγγλικών των καταρτιζομένων στο Listening, Speaking, Writing and Reading και η προετοιμασία τους για την απόκτηση της πιστοποίησης IELTS (Academic). Επιπροσθέτως, το πρόγραμμα «Επαγγελματικά Αγγλικά» απευθύνεται σε ενδιαφερόμενους/ες κάθε ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου και ειδικότητας οι οποίοι/ες επιθυμούν να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες στα επαγγελματικά αγγλικά και ως στόχος τίθεται η βελτίωση των επαγγελματικών Αγγλικών των καταρτιζομένων τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο.

Το πρόγραμμα με τίτλο «Ναυτιλιακές σπουδές» αφορά διαφορετικά αντικείμενα του κλάδου της Ναυτιλίας. Το προγράμματα απευθύνονται σε επαγγελματίες που απασχολούνται ήδη στο κλάδο αλλά και σε φοιτητές, σπουδαστές και απόφοιτους διαφορετικών σχολών οι οποίοι ενδιαφέρονται να αποκτήσουν εξειδικευμένες ναυτιλιακές γνώσεις για να απασχοληθούν στη συνέχεια σε ναυτιλιακές και παραναυτιλιακές εταιρείες (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Η ύπαρξη του προγράμματος «Βασικές δεξιότητες πληροφορικής» οδηγεί σε απόκτηση πιστοποιητικού αναγνωρισμένο από το ΑΣΕΠ (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας). Αποτελεί έγκυρη απόδειξη γνώσης σε βάθος των πιο διαδεδομένων εφαρμογών γραφείου, καθώς επιβεβαιώνει την ικανότητα αντιμετώπισης εργασιών υψηλής δυσκολίας και σύνθετων καθηκόντων. Τονίζεται η προοπτική επαγγελματικής εξέλιξης και το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην αγορά εργασίας. Ομοίως, το πρόγραμμα με τίτλο «Προχωρημένες δεξιότητες πληροφορικής» στοχεύει στη δράση επιμόρφωσης & πιστοποίησης προχωρημένων δεξιοτήτων Πληροφορικής.

Τέλος, το τελευταίο πρόγραμμα που παρέχεται με τίτλο «Σχεδίαση μέσω υπολογιστή (CAD)» προσφέρει αναλυτικά βίντεο-μαθήματα, διαδραστικές ασκήσεις προετοιμασίας με βίντεο-λύσεις και εκπαιδευτικά τεστ προσομοίωσης που περιλαμβάνουν όλα τα χαρακτηριστικά των εξετάσεων για όλες τις ενότητες. Τέλος, οδηγεί στη λήψη του πιστοποιητικού δεξιοτήτων H/Y Vellum Certificate in Computer Aided Design (CAD2D).

Πίνακας Προγραμμάτων ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ Πανεπιστημίου Πατρών³

Τίτλος προγράμματος ⁴	Πληθυσμός-Στόχος	Κόστος
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων	Εκπαιδευτές ενηλίκων	350€
Εξειδικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων	Εκπαιδευτές ενηλίκων	180€
Κατάρτιση Εκπαιδευτικών στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας	Διδακτικό προσωπικό (κυρίως εκπαιδευτικοί)	700€
Ερευνητικά και Εκπαιδευτικά Προγράμματα: Σχεδίαση, Υλοποίηση, Αξιολόγηση	Εκπαιδευτικοί, Ερευνητές, Φοιτητές	370€
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Μεικτής Μάθησης και Τηλεκπαίδευσης	Εκπαιδευτές μεικτής μάθησης και τηλεκπαίδευσης	400€
Professional English	Προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες του ΠΠ	500€
Επαγγελματικά αγγλικά	Ευρύ κοινό	420€
Ναυτιλιακές Σπουδές	Απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης	150€
Βασικές Δεξιότητες Πληροφορικής	Ευρύ κοινό	180 € για 3 ενότητες 300 € για 6 ενότητες

³ Το Πανεπιστήμιο Πατρών παρέχει πιστοποιητικό απλής ή επιτυχούς παρακολούθησης ανάλογα με την απόδοση του εκπαιδευομένου.

⁴ Η μεθοδολογία υλοποίησης των προγραμμάτων στο ΠΠ γίνεται με τη μορφή blended-learning, εκτός από το τελευταίο πρόγραμμα του πίνακα που ολοκληρώνεται δια ζώσης.

Προχωρημένες Δεξιότητες Πληροφορικής	Ευρύ κοινό	80 € για 1 ενότητα 150 € για 2 ενότητες 290 € για 4 ενότητες
Σχεδίαση μέσω Υπολογιστή (CAD)	Ευρύ κοινό	300 €
Ο ρόλος του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων(DPO) και υπεύθυνου επεξεργασίας δεδομένων (Controller)	Στελέχη επιχειρήσεων και επαγγελματίες στο χώρο της πληροφορικής	1.000€

4. Προγράμματα Σπουδών στο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2012⁵ να προσφέρει καινοτόμα προγράμματα επαγγελματικής επιμόρφωσης και εξειδίκευσης σε επιστημονικά πεδία αιχμής και ζήτησης στη σύγχρονη κοινωνία. Όμως, με την Υπ.Απ. 229717/Ζ1 (ΦΕΚ 4/τ.Β/05.01.2018) ιδρύθηκε το Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ. 48 του Ν. 4485/2017. Παρέχει προγράμματα που απευθύνονται τόσο σε πτυχιούχους, όσο και σε αποφοίτους λυκείου μέσω της διαδικασίας e-learning. Τα προγράμματα σπουδών που παρέχει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου χωρίζονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες. Ειδικότερα, οι κατηγορίες αυτές αφορούν τη διοίκηση επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την επιχειρηματικότητα, τα παιδαγωγικά – εκπαίδευση, τον τουρισμό και τη ψυχολογία.

Αναφορικά με τον τομέα της διοίκησης επιχειρήσεων και των σχετικών προγραμμάτων που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, γίνεται λόγος για δύο προγράμματα. Το πρώτο πρόγραμμα ονομάζεται «Οργάνωση και διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων» και απευθύνεται σε αποφοίτους δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που είτε εργάζονται ήδη στον τουρισμό, είτε επιθυμούν να αποκτήσουν γνώσεις που θα τους επιτρέψουν να εργαστούν στο μέλλον (βλ. πίνακα

⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι η λειτουργία του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ Πανεπιστημίου Αιγαίου ξεκίνησε 6 χρόνια νωρίτερα από του Πανεπιστημίου Πατρών.

στο τέλος της ενότητας). Σκοπός του είναι να ενσωματώνει και να δίνει έμφαση τόσο στην παροχή επιστημονικής γνώσης όσο και σύγχρονης επαγγελματικής κατάρτισης.

Το δεύτερο πρόγραμμα «Η στρατηγική επικοινωνιακή και ποιοτική διάσταση στις εκπαιδευτικές μονάδες» απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, εν δυνάμει και εν ενεργεία διευθυντές, και άλλα στελέχη στην εκπαιδευτική διοίκηση που επιθυμούν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν με αποτελεσματικότητα τα διευθυντικά/ διοικητικά τους καθήκοντα και να ανταποκριθούν με επιτυχία στον ηγετικό τους ρόλο (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Ο τομέας των παιδαγωγικών και της εκπαίδευσης περιλαμβάνει ένα αρκετά ευρύ φάσμα προγραμμάτων που φτάνουν συγκεκριμένα των αριθμό των οκτώ με δύο συμπληρωματικά προγράμματα, τα οποία ανήκουν ταυτόχρονα στον τομέα της διοίκησης επιχειρήσεων αλλά και της ψυχολογίας. Ένα από τα προγράμματα που υπάγονται στην κατηγορία των παιδαγωγικών και της εκπαίδευσης είναι το «Έντατικό ετήσιο πρόγραμμα εκπαιδευτών επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης», το οποίο δίνει μια προσέγγιση των χαρακτηριστικών, των μεθόδων και του περιεχομένου της επαγγελματικής κατάρτισης σε όσους επιθυμούν να ασχοληθούν ή να εμπλακούν με καταρτιζόμενους κάθε κατηγορίας (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας). Το δεύτερο πρόγραμμα σχετικό με την εκπαίδευση είναι «Η αξιολόγηση στελεχών της εκπαίδευσης» και αναφέρεται στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου που επιτελείται κυρίως στη σχολική μονάδα. Το ενδιαφέρον του προγράμματος έγκειται στο γεγονός, ότι υπάρχει τόσο η θεωρητική προσέγγιση και το θεωρητικό πλαίσιο σε ότι αφορά το θεσμό της αξιολόγησης στην εκπαίδευση διεθνώς, όσο και η μελέτη της αξιολόγησης ως διοικητικό φαινόμενο και διοικητική λειτουργία (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Το πρόγραμμα «Αρχές διοίκησης, ηγεσία και αξιολόγηση εκπαιδευτικών μονάδων» τονίζει, ότι η σωστή άσκηση αποτελεσματικής διοίκησης και ηγεσίας είναι η προϋπόθεση για την ύψιστη επιτυχία της εκπαιδευτικής μονάδας. Για αυτό το λόγο, εξάλλου αναφέρεται στην έννοια και στο περιεχόμενο της διοίκησης σχολικών μονάδων, με έμφαση στη σημασία της οργάνωσης, του σχεδιασμού-προγραμματισμού, του ελέγχου και της αξιολόγησης. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, εν δυνάμει και εν ενεργεία διευθυντές, υποδιευθυντές και στελέχη στην εκπαιδευτική διοίκηση που επιθυμούν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν με αποτελεσματικότητα τα διοικητικά τους

καθήκοντα και να ανταποκριθούν με επιτυχία στον ηγετικό τους ρόλο (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Το τέταρτο πρόγραμμα που ανήκει στο πρόγραμμα αυτό ονομάζεται «Ετήσιο εντατικό πρόγραμμα στη διοίκηση στην εκπαίδευση και παιδαγωγική πρακτική» και στοχεύει στη συγκέντρωση και την ανάλυση με τρόπο ολοκληρωμένο και συνολικό, όλων των σημαντικών πτυχών που σχετίζονται με την άσκηση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος και τις προοπτικές του, είτε αυτές αφορούν τον εκπαιδευτικό στην τάξη και στη σχολική μονάδα, είτε αυτόν που εξελίσσεται σε διευθυντικές θέσεις (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Παράλληλα, το πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων II: σχεδιασμός & υλοποίηση προγραμμάτων» αναδεικνύει τις μεθόδους της εκπαίδευσης ενηλίκων που καθιστούν αποτελεσματική τη μαθησιακή διαδικασία. Στο εν λόγω πρόγραμμα δίνεται έμφαση στη μέθοδο project, στη μικροδιδασκαλία, καθώς και στο ρόλο και τις δυνατότητες που προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα αναλύονται και οι αλλαγές στο ρόλο των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων.

Ωστόσο, θεωρητικής προσέγγισης είναι κυρίως το πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων I: παιδαγωγικές διαστάσεις & θεσμικό πλαίσιο». Ειδικότερα, το εν λόγω πρόγραμμα διερευνά την εκπαίδευση ενηλίκων από θεωρητική άποψη δίνοντας έμφαση στο εννοιολογικό της περιεχόμενο, στους στόχους και τους σκοπούς που εξυπηρετεί. Υπογραμμίζονται μέσα από αυτό, οι παιδαγωγικές αρχές που καθίσταται αναγκαίο να τη διέπουν καθώς και η ανάγκη ανάπτυξης ενός θεσμικού πλαισίου διεξαγωγής της εκπαίδευσης των ενηλίκων, μέσα στο οποίο ιδιαίτερη σημασία έχει η πιστοποίησή της ώστε να αποτελεί αναγνωρίσιμο προσόν των ενηλίκων. Ως εκ τούτου, προκύπτουν τα βασικά πλεονεκτήματα και οφέλη που προσφέρει η πιστοποίηση και η αναγνώριση των προσόντων των εργαζομένων, με ειδική αναφορά στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Επιπλέον, το «Ετήσιο εντατικό πρόγραμμα στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων» ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας, όπου η εκπαίδευση ενηλίκων διαμορφώνεται ως προϋπόθεση και μέσο προσαρμογής των γνώσεων και των δεξιοτήτων στις σύγχρονες εξελίξεις (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προσεγγίζει το θέμα της εκπαίδευσης ενηλίκων, τόσο σε επίπεδο θεωρητικό, όσο και σε επίπεδο σχεδιασμού και υλοποίησης σχετικών προγραμμάτων.

Τέλος, το πρόγραμμα «Ετήσιο εντατικό πρόγραμμα στη διαπολιτισμική εκπαίδευση: ετερότητα, αποδοχή, ένταξη και σχολείο» διαρθρώθηκε σύμφωνα με τις ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας και της επιτακτικής ανάγκης αφομοίωσης των προσφύγων και μεταναστών στον ελλαδικό χώρο. Η νέα αυτή πραγματικότητα καθίσταται σημαντικό να απαρτίζεται από ευαισθητοποιημένους πολίτες και επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς ικανοί να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις και τις δυσκολίες της συνεχώς εξελισσόμενης κοινωνίας (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Σχετικά με τον τομέα της ψυχολογίας το πρόγραμμα το οποίο παρέχεται ονομάζεται «Ετήσιο εντατικό πρόγραμμα στην ειδική αγωγή & εκπαίδευση». Λαμβάνοντας υπόψιν, ότι ένας σημαντικός αριθμός παιδιών σήμερα παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες στη μάθηση και τη συμπεριφορά, το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας για την επικαιροποίηση των γνώσεων τους, αλλά και στην πρακτική εφαρμογή τεχνικών αντιμετώπισης των δυσκολιών μάθησης και συμπεριφοράς (βλ. πίνακα στο τέλος της ενότητας).

Συμπληρωματικά με τα παραπάνω, αξίζει να προστεθεί ότι στην ιστοσελίδα του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Πανεπιστημίου Αιγαίου αναφέρονται δύο προγράμματα, τα οποία θα είναι μελλοντικά διαθέσιμα για τους ενδιαφερόμενους. Το πρώτο ονομάζεται «Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία». Σκοπός του προγράμματος είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι τα σημαντικότερα σύγχρονα ζητήματα της αειφορίας, να εξοικειωθούν με τα βασικά χαρακτηριστικά και τις παιδαγωγικές αρχές της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία, καθώς επίσης να γνωρίσουν βασικές στρατηγικές και διδακτικές τεχνικές για να εφαρμόσουν την εκπαίδευση αυτή τόσο στο σχολείο όσο και στο πλαίσιο των τοπικών κοινοτήτων. Το δεύτερο πρόγραμμα ονομάζεται «Παπυρικά Κείμενα της Ελληνορωμαϊκής Αιγύπτου» και εισάγει τον επιμορφωμένο στην ελληνική γλώσσα και γραφή των παπύρων της Ελληνορωμαϊκής Αιγύπτου.

Πίνακας Προγραμμάτων ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ Πανεπιστημίου Αιγαίου⁶

Τίτλος προγράμματος	Πληθυσμός-Στόχος	Κόστος
Οργάνωση και διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων	Απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και ανώτατης	400€

⁶ Η μεθοδολογία υλοποίησης των προγραμμάτων στο ΠΑ γίνεται με τη μορφή blended-learning

	εκπαίδευσης	
Στρατηγική επικοινωνιακή και ποιοτική διάσταση στις εκπ/κες μονάδες	Εκπαιδευτικοί	450€
Ετήσιο εντατικό πρόγραμμα εκπαιδευτών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	Εκπαιδευτές ενηλίκων	480€
Αξιολόγηση στελεχών της εκπαίδευσης	Εκπαιδευτικοί	500€
Αρχές διοίκησης, Ηγεσία και Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Μονάδων	Εκπαιδευτικοί	350€
Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στη Διοίκηση στην Εκπαίδευση και Παιδαγωγική Πρακτική	Εκπαιδευτικοί	700€
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων II: Σχεδιασμός & Υλοποίηση Προγραμμάτων	Εκπαιδευτές ενηλίκων	330€
Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων I: Παιδαγωγικές Διαστάσεις & Θεσμικό Πλαίσιο	Εκπαιδευτές ενηλίκων	210€
Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στην Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων	Εκπαιδευτές ενηλίκων	520€
Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ετερότητα, αποδοχή, ένταξη και σχολείο	Εκπαιδευτικοί	600€
Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στην Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση	Εκπαιδευτικοί	700€

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ECVET) σε όλα τα προγράμματά του. Πρόκειται για ένα τεχνικό πλαίσιο που στοχεύει στην εύκολη μεταφορά, αναγνώριση και τη συσσώρευση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (πιστωτικών μονάδων) ενός προσώπου από διαφορετικά εκπαιδευτικά κέντρα με σκοπό την απόκτηση επαγγελματικού προσόντος.

5. Σύγκριση των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ

Συγκρίνοντας τα ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ των δύο πανεπιστημίων ως προς συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως τις θεματικές περιοχές που καλύπτουν, το κόστος, την πιστοποίηση, τη μεθοδολογία υλοποίησης των προγραμμάτων και τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονται, μπορεί κανείς να παρατηρήσει σημαντικές διαφορές στις παροχές και να εξάγει διάφορα συμπεράσματα ως προς τις επιλογές των δύο ιδρυμάτων. Για τον λόγο αυτό, γίνεται παρακάτω μία σύγκριση των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ και των προγραμμάτων τους ως προς τα παραπάνω επιμέρους γνωρίσματα. Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποιες σκέψεις και συμπεράσματα που προκύπτουν για κάθε πεδίο σύγκρισης.

Θεματολογία

Τα προγράμματα των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ των δύο πανεπιστημίων καλύπτουν μία διαφορετική ποικιλία θεμάτων που επικαλύπτονται μόνο στον τομέα της εκπαίδευσης με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου να προσφέρει τον διπλάσιο αριθμό προγραμμάτων στον τομέα αυτό. Όσον αφορά το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ παρέχει προγράμματα που αφορούν την Διοίκηση Επιχειρήσεων και την Επιχειρηματικότητα, την Εκπαίδευση-Παιδαγωγικά, τον Τουρισμό, την Ψυχολογία. Όσον αφορά τώρα, το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΠ προσφέρει πέρα από την Εκπαίδευση-Παιδαγωγικά, Επαγγελματικά Αγγλικά, Ναυτιλιακές σπουδές (12 προγράμματα), δεξιότητες Πληροφορικής και Σχεδίαση μέσω υπολογιστή.

Συγκριτικός πίνακας ως προς το θεματικό πεδίο των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
Πατρών	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οικονομία-Διοίκηση 2. Πληροφορική 3. Παιδαγωγικά 4. Περιβάλλον 5. Υγεία-Πρόνοια 6. Πολιτισμός 7. Τουρισμός και Παροχή Υπηρεσιών 8. Επαγγέλματα Τεχνικά και Μεταφορών

Αιγαίου	<ol style="list-style-type: none"> 1. Διοίκηση Επιχειρήσεων 2. Επιχειρηματικότητα 3. Εκπαίδευση-Παιδαγωγικά 4. Τουρισμός 5. Ψυχολογία
---------	--

Κόστος

Το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Πανεπιστημίου Πατρών παρέχει προγράμματα σε τιμές από 80 έως 1.000€. Αντίστοιχα, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου τα προγράμματα ξεκινούν από 210 και φτάνουν μέχρι το κόστος των 700€. Στον τομέα «Εκπαίδευση-Παιδαγωγικά» το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Πανεπιστημίου Πατρών προσφέρει πέντε προγράμματα ενώ το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του Πανεπιστημίου Αιγαίου προσφέρει δέκα προγράμματα με λίγο μεγαλύτερο κόστος κατά μέσο όρο. Συγκρίνοντας επιμέρους κοινά προγράμματα με βασικό κριτήριο τον τίτλο των προγραμμάτων, παρατηρούμε ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Για παράδειγμα, η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων του ΠΠ πρόκειται για ένα πρόγραμμα 120 ωρών με κόστος 350€ και περιλαμβάνει και πρακτική άσκηση, ενώ το αντίστοιχο πρόγραμμα του ΠΑ διαρκεί 400 ώρες και κοστίζει 540€ (κύκλοι I & II) και 520€ το εντατικό πρόγραμμα. Έτσι, τα δύο προγράμματα κοστολογούνται διαφορετικά, ανάλογα με τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν, παρόλο που πραγματεύονται το ίδιο αντικείμενο. Στα ίδια επίπεδα κυμαίνονται και οι τιμές του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ ΠΠ όσον αφορά τα προγράμματα εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας και των γνώσεων πληροφορικής (350€). Τα πιο ακριβά προγράμματα στα κέντρα και των δύο πανεπιστημίων είναι κυρίως αυτά που αφορούν θέματα που απασχολούν την ελληνική – και όχι μόνο- κοινωνία σήμερα, όπως η «Κατάρτιση Εκπαιδευτικών στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας» του ΠΠ και τα «Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ετερότητα, αποδοχή, ένταξη και σχολείο» και «Ετήσιο Εντατικό Πρόγραμμα στην Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση» του ΠΑ.

Συγκριτικός Πίνακας ως προς τις τιμές προγραμμάτων των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΤΙΜΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
Πατρών	80 - 1000€
Αιγαίου	210 - 700€

Πιστοποίηση Τίτλων Σπουδών

Η σημαντικότερη διαφορά στα προγράμματα που προσφέρονται από τα ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ των δύο πανεπιστημίων έγκειται στην πιστοποίηση. Ειδικότερα, σε κάποια προγράμματα (που αναφέρονται στη συνέχεια) του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΠ παρέχεται πιστοποιητικό επιτυχούς παρακολούθησης ή απλής παρακολούθησης ανάλογα με την απόδοση του εκπαιδευόμενου. Αυτό το πιστοποιητικό όταν χορηγείται στα προγράμματα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», «Εξειδικευμένα Προγράμματα για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», «Ο ρόλος του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer – DPO) και υπεύθυνου επεξεργασίας δεδομένων (controller)», «Professional English» και «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Μεικτής Μάθησης και Τηλεκπαίδευσης», δίνει την δυνατότητα συμμετοχής σε διαδικασίες πιστοποίησης εκπαιδευτικής επάρκειας του ΕΟΠΠΕΠ ή άλλων φορέων που παρέχουν διεθνή πιστοποίηση (για παράδειγμα η DQS Hellas, το British Council, ο NCFE).

Στα προγράμματα που αφορούν τις Ναυτιλιακές Σπουδές, το εξειδικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων, τις δεξιότητες πληροφορικής και την σχεδίαση μέσω υπολογιστή, παρέχεται πιστοποιητικό *εξειδίκευσης* στην ελληνική και αγγλική γλώσσα και συγκεκριμένα για τις δεξιότητες πληροφορικής το πιστοποιητικό είναι αναγνωρισμένο από τον ΑΣΕΠ. Στα υπόλοιπα προγράμματα, δηλαδή στα «Κατάρτιση Εκπαιδευτικών στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας», «Ερευνητικά και Εκπαιδευτικά Προγράμματα: Σχεδίαση, Υλοποίηση, Αξιολόγηση» δίνεται πιστοποιητικό παρακολούθησης και επιτυχούς ολοκλήρωσης του προγράμματος.

Από την άλλη το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ECVET) το οποίο εισήχθη το 2009 με την ευρωπαϊκή οδηγία 2009/C 155/2 και πρόκειται για ένα τεχνικό πλαίσιο που στοχεύει στην εύκολη μεταφορά, αναγνώριση και τη συσσώρευση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (πιστωτικών μονάδων) ενός προσώπου από διαφορετικά εκπαιδευτικά κέντρα με σκοπό την απόκτηση επαγγελματικού προσόντος. Έτσι, σε όλα τα προγράμματα απονέμονται βαθμοί ECVET με βάση τον εκτιμώμενο χρόνο ενασχόλησης του σπουδαστή με τα εκπαιδευτικά αντικείμενα (1 βαθμός ECVET αντιστοιχεί σε 12 ώρες). Στο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ τα προγράμματα προσφέρουν από 8 έως 25 ECVET.

Κοινό - Εκπαιδευόμενοι

Τα προγράμματα των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ έχουν μία ποικιλία ομάδων τις οποίες μπορούν να υποστηρίξουν και στις οποίες απευθύνονται. Έτσι, ξεκινώντας από το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΠ υπάρχουν προγράμματα που απευθύνονται σε ένα ευρύτερο κοινό (όλους τους ενδιαφερόμενους) όπως η εκμάθηση δεξιοτήτων πληροφορικής και τα «ερευνητικά & εκπαιδευτικά προγράμματα: σχεδίαση, υλοποίηση, αξιολόγηση», αλλά και προγράμματα που απευθύνονται σε ειδικούς επί του θέματος. Ειδικότερα, σε αδιόριστους εκπαιδευτικούς προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απευθύνονται τα εξής 2 προγράμματα: «Κατάρτιση Εκπαιδευτικών στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας» και «Εξειδικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων». Επίσης, αποφοίτους οποιασδήποτε σχολής απαιτούν τα προγράμματα των ναυτιλιακών σπουδών (με προτίμηση σε επαγγελματίες του τομέα) προσφέροντας εξειδίκευση, και το «Εξειδικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων» προσφέροντας «οριζόντια δεξιότητα». Ακόμα πιο εξειδικευμένους σπουδαστές αναζητά το πρόγραμμα «Ο ρόλος του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer – DPO) και υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων (Controller)» που απευθύνεται στοχευμένα σε στελέχη επιχειρήσεων στη θέση υπεύθυνου προστασίας/επεξεργασίας δεδομένων, επαγγελματίες πληροφορικής, νομικούς συμβούλους. Ένα πρόγραμμα, το «Εκπαίδευση εκπαιδευτών μεικτής μάθησης και τηλεεκπαίδευσης», απαιτεί επίπεδο φοιτητών με κατοχή τουλάχιστον μεταπτυχιακού διπλώματος. Τέλος, το πρόγραμμα «Professional English» απευθύνεται σε φοιτητές όλων των βαθμίδων αποκλειστικά του πανεπιστημίου Πατρών.

Όσον αφορά τους εκπαιδευόμενους που καλύπτει το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ τώρα, τα προγράμματα δεν έχουν κανέναν περιορισμό για την συμμετοχή. Έτσι, μοναδική προϋπόθεση είναι να έχει πρόσβαση ο επιμορφούμενος στην απαραίτητη υλικοτεχνική δομή (υπολογιστή, σύνδεση στο διαδίκτυο, μικρόφωνο, κάμερα, ηχεία ή ακουστικά). Για τη συμμετοχή δεν απαιτείται κάποια συγκεκριμένη εκπαίδευση καθώς, σύμφωνα με την πολιτική του ΠΑ, πρόσβαση στα προγράμματα έχει όποιος ενδιαφέρεται και έχει κατανοήσει πλήρως τον οδηγό σπουδών. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στον συγκριτικό πίνακα παρακάτω το κοινό του Πανεπιστημίου Αιγαίου περιορίζεται σε μόλις τρεις κατηγορίες, εκ των οποίων οι δύο σχετίζονται με την εκπαίδευση κατά κύριο λόγο.

Συγκριτικός πίνακας σχετικά με το κοινό που απευθύνονται τα ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ-ΚΟΙΝΟ
Πατρών	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εκπαιδευτές ενηλίκων 2. Διδακτικό προσωπικό (κυρίως εκπαιδευτικοί) 3. Ερευνητές, Φοιτητές 4. Εκπαιδευτές μεικτής μάθησης και τηλεκπαίδευσης 5. Προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες του ΠΠ 6. Ευρύ κοινό 7. Απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης
Αιγαίου	<ol style="list-style-type: none"> 1. Απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης 2. Εκπαιδευτικοί 3. Εκπαιδευτές ενηλίκων

Μεθοδολογία-μέσα εκπαίδευσης

Ξεκινώντας με το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΠ, κάθε πρόγραμμα έχει και τη δική του μεθοδολογία και τα μέσα εκπαίδευσης ανάλογα με τις ανάγκες του. Τα περισσότερα προγράμματα στηρίζονται στο υβριδικό μοντέλο της εξ αποστάσεως σύγχρονης και ασύγχρονης μεθόδου διδασκαλίας. Για τη σύγχρονη διδασκαλία απαιτείται τηλεδιάσκεψη σε προγραμματισμένο χρόνο και άρα τα τεχνικά μέσα που απαιτούνται για την πραγματοποίησή της, ενώ τα μέσα διδασκαλίας για την ασύγχρονη εκπαίδευση είναι υλικό στο διαδίκτυο όπως παρουσιάσεις, σημειώσεις, άρθρα και άλλα και ο επιμορφούμενος κατανέμει ο ίδιος τον χρόνο ενασχόλησής του με αυτά. Βέβαια, υπάρχουν και προγράμματα που παρέχεται η δυνατότητα πραγματοποίησης στους χώρους του ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ (δια ζώσης) όπως η «Σχεδίαση μέσω υπολογιστών», ενώ το πρόγραμμα «Ο ρόλος του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (Data Protection Officer – DPO) και υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων (Controller)» υλοποιείται εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά δια ζώσης με την πραγματοποίηση σεμιναρίων, πρακτικών εφαρμογών και παρουσιάσεις περιπτώσεων.

Όσον αφορά το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ, η εκπαίδευση σε όλα τα προγράμματα βασίζεται στην ανοικτή και εξ αποστάσεως ηλεκτρονική μάθηση. Η κύρια μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η ασύγχρονη τηλεκπαίδευση και μελέτη με την παροχή υλικού

και διαδραστικών ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων. Για την περαιώση των προγραμμάτων χρησιμοποιούνται από τους διδάσκοντες σύγχρονα συστήματα τηλεεκπαίδευσης. Παρέχεται, ακόμα, μόνιμη επικοινωνία, συμβουλευτική και υποστήριξη των επιμορφούμενων από τους διδάσκοντες, τεχνική υποστήριξη από το Helpdesk του πανεπιστημίου Αιγαίου.

6. Σκέψεις - συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, τα πεδία σύγκρισης μας οδηγούν στις παρακάτω σκέψεις. Αρχικά, παρατηρούμε ότι τα προγράμματα του ΠΑ είναι λίγο πιο ακριβά προσφέροντας όμως περισσότερες ώρες διδασκαλίας και κατάρτισης. Το γεγονός αυτό, δείχνει από τη μία τη διαφορετικότητα των προγραμμάτων κι από την άλλη την αναγκαιότητα χρημάτων για την μεγαλύτερη διάρκεια παροχής εκπαίδευσης που πιθανόν να οδηγεί και σε καλύτερη κατάρτιση του σπουδαστή. Τα προγράμματα που αφορούν νέα ζητήματα που απασχολούν την κοινωνία κοστολογούνται ακριβότερα καθώς έχουν μεγαλύτερη ζήτηση και μπορούν να συμβάλλουν στο να επιτύχουν οι σπουδαστές μία θέση εργασίας -ακριβώς επειδή η ζήτηση ειδικών επί του θέματος είναι αυξημένη.

Όσον αφορά την πιστοποίηση, αυτό αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι και τα δύο πανεπιστήμια παρέχουν πιστοποιητικά για κάθε πρόγραμμα γεγονός που αποδεικνύει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των προγραμμάτων που πληρούν τις προϋποθέσεις και αναγνωρίζονται από την επιστημονική κοινότητα. Το πανεπιστήμιο Αιγαίου, όμως, προσφέρει ένα πλεονέκτημα. Δίνει την δυνατότητα μέσω του συστήματος των ECVET, η πιστοποίηση αυτή να έχει ευκολότερα διεθνή αναγνώριση. Μέσα από αναδιοργάνωση των προγραμμάτων και της ισχύουσας νομοθεσίας, κρίνεται χρήσιμο να υιοθετηθεί η πολιτική αυτή και από το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΠ ώστε να είναι τα προγράμματά του εξίσου αναγνωρίσιμα και άρα ανταγωνιστικά στην διεθνή κοινότητα.

Ακόμα, το κοινό στο οποίο απευθύνεται το ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ του ΠΑ είναι ευρύτερο από αυτό του ΠΠ και η παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η κύρια που συναντάται και στα δύο ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ που μας ενδιαφέρουν. Το γεγονός αντικατοπτρίζει και την ζήτηση της κοινωνίας και φαίνεται να προτιμάται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση από τους ενήλικες στις μέρες μας. Μερικοί λόγοι για αυτό θα μπορούσαν να είναι οι διαφορετικές ώρες διαθεσιμότητας για μάθηση ή διάβασμα, η πρόσβαση της πλειοψηφίας πλέον στα τεχνικά μέσα που απαιτούνται αλλά και η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των νέων μέσων εκμάθησης.

Όπως φαίνεται, η θεματολογία των προγραμμάτων αποτελεί και για τους δύο φορείς ένα κράμα της ζήτησης της κοινωνίας με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του εκάστοτε πανεπιστημίου. Η «ζήτηση» στην κοινωνία μπορεί να επιφέρει μεγαλύτερα έσοδα στον φορέα καθώς οι σπουδαστές αναζητούν πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες που προκύπτουν. Το γεγονός αποτελεί και κύριο στόχο του ΚΔΒΜ. Έναν, ακόμα, στόχο των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ αποτελεί η αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης γεγονός που φαίνεται και μέσα από τα πολυάριθμα προγράμματα που προσφέρουν και τα δύο πανεπιστήμια.

Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας έχουν καταστήσει αποτελεσματικότερη την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις ατομικές ανάγκες κάθε εκπαιδευόμενου και εξασφαλίζουν μεγαλύτερες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης κατά τη διδακτική διαδικασία. Το πλεονέκτημα αυτό χρησιμοποιούν και τα δύο πανεπιστήμια διαθέτοντας μία πληθώρα μέσων εκπαίδευσης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των προγραμμάτων και άρα των σπουδαστών.

Από όλα τα παραπάνω, είναι φανερό ότι οι διάφορες μορφές εξ αποστάσεως μάθησης προσδίδουν πλεονεκτήματα, τόσο στα πανεπιστήμια και τους εκπαιδευτές, όσο και στους σπουδαστές και προτιμώνται από τα προγράμματα των ΚΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν ποικιλία προγραμμάτων σπουδών, να μελετούν το εκπαιδευτικό υλικό στο χρόνο και τον τόπο επιλογής τους και να επικοινωνούν με τους εκπαιδευτές τους. Αντίστοιχα, οι εκπαιδευτές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε ποικιλία τεχνολογικών μέσων για να υποστηρίξουν τη διδασκαλία. Έτσι, η στήριξη, η διεύρυνση και η προαγωγή της συνεχιζόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ένα σημαντικό κομμάτι που πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω στο μέλλον, ώστε να καλύπτει πληρέστερα τις ανάγκες διά βίου μάθησης των ενηλίκων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Καραλής, Θ. (2008). Διά βίου μάθηση, εκπαίδευση ενηλίκων και ενεργός πολίτης. Στο Μπάλιας Στ. (Επιμ.) *Ενεργός Πολίτης και Εκπαίδευση*, Αθήνα: Παπαζήσης
- Καραλής, Θ. (2010). Η εξέλιξη της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα. Στο Βεργίδης, Δ. και Κόκκος, Α. (επιμ.), *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Διεθνείς Προσεγγίσεις και Ελληνικές Διαδρομές*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2008). *Εκπαιδευοντας τους Εκπαιδευτές Ενηλίκων: Μελέτη Αξιολόγησης*, Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

- Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο: Α. Λιοναράκης (επιμ.) Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αθήνα: Προπομπός.
- Coombs, P. H., & Ahmed, M. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*.

WEBIOGRAPHY

Ανακτήθηκαν Μάιο, 2018 από:

- <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/2535/790.pdf>
- <http://www.kdvm.gr/faq>
- <http://www.gsae.edu.gr/el/geniki-ekpaidefsi-enilikon/i-dia-viou-mathisi-stous-dimous/k-d-v-m-kentra-dia-viou-mathisis/mathe-gia-ta-kdvm>
- <http://www.gsae.edu.gr/el/geniki-ekpaidefsi-enilikon/i-dia-viou-mathisi-stous-dimous/k-d-v-m-kentra-dia-viou-mathisis/stoxoi>
- <http://e-epimorfosi.aegean.gr/%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1-2/>
- <http://e-epimorfosi.aegean.gr/courses/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/adult-trainers-training/>
- <http://www.upatras.gr/el/kedivim>
- http://kedivim.upatras.gr/wp-content/uploads/2018/06/Synergazomenoi_foreis-062018.pdf
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/dpo/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/research-educational-programmes/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/blended-elearning-trainers-training/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/professional-english/>
- <http://kedivim.upatras.gr/e-learning/%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%83%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%AD%CF%82/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/ict-certification/>
- <http://kedivim.upatras.gr/courses/ict-proficiency/>

<http://kedivim.upatras.gr/courses/cad2d/>

[http://e-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[%B9%CE%BA%CE%AC-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[%CF%84%CE%B7%CF%82-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

[CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CF%80%CE%B1%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82/)

Ανακτήθηκε Ιανουάριο, 2017 από:

[http://e-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[E%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CF%84%CE%BF-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CF%83%CF%84%CE%B7-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)

[%CF%83%CE%B1%CF%83/](http://e-epimorfosi.aegean.gr/course/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1/http://e-epimorfosi.aegean.gr/course-category/%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CF%83%CE%B1%CF%83/)